

Nr 35.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppställningen av avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter; given Stockholms slott den 20 september 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande angående de av föredragande departementschefen förordade grunderna för uppställningen av avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 september 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, fråga om ändrade grunder för uppställningen av avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter och anför därvid följande:

Avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter äro uppställda efter principer som blivit i huvudsak fastslagna vid 1934 års riksdag (propositionen nr 220, riksdagens skrivelse nr 203). Detaljföreskrifter rörande staternas tillämpning för befattningshavare å vilka civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinariereglementet är tillämpligt finnas meddelade i kungörelse den 22 juni 1939, nr 415.

Under arbetet för åvägabringande av besparingar inom statsförvaltningen har anledning givits att taga vissa ändringar i grunderna för statuppställningen i övervägande. I första hand sammanhänger detta med att större överskådlighet i avlöningskostnadernas redovisning funnits vara önskvärd för bedömandet av den ekonomiska innebörden av ändringar i personalorganisationerna. Därjämte har det ansetts böra undersökas, om ej en omläggning av statuppställningen på en eller annan punkt även skulle kunna mera omedelbart främja sparsamhet i personaldispositionerna eller medge förenkling av myndigheternas redovisningsarbete.

Inom finansdepartementet har i förevarande ämne verkställts utredning, vilken framlagts i en den 24 juli 1940 dagtecknad promemoria med förslag rörande vissa ändringar i grunderna för uppställning av avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter. Över promemorian ha infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna lönenämnden. Därjämte har centrala statsförvaltningens tjänstemannaförening inkommit med en skrift i anledning av promemorian.

Innan de ifrågavarande förslagen tagas under slutlig prövning, bör riksdagens yttrande inhämtas. Då det är angeläget, att de ändringar i statuppställningen som finnas påkallade kunna iakttagas i statsverkspropositionen till 1941 års riksdag, torde ärendet få föreläggas den nu församlade urtima riksdagen.

Departementspromemorian.

I avlöningsstaterna ingå i allmänhet dels en anslagspost till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat med förslagsvis angivet belopp och dels en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal uppdelad i en grundavlöningspost, som med enstaka undantag är upptagen till bestämt belopp, och en avlöningsförhöjningspost med förslagsvis angivet belopp. Maximeringen av grundavlöningsposten sammanhänger enligt vad i promemorian framhålls med att personalförteckning för icke-ordinarie personal och avlöningsbestämmelser för sådan personal endast i begränsade hänseenden äro fastställda genom riksdagsbeslut.

Enligt den gällande ordningen bestridas avlöningarna till icke-ordinarie personal delvis från anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, nämligen såvitt angår avlöning, med undantag av rörligt tillägg, under vikariat å ordinarie tjänst. I promemorian anföres, att med denna anordning i förening med förefintligheten av den förslagsvis upptagna avlöningsförhöjningsposten torde ha varit avsett att — för underlättande av beräkningen av den maximerade grundavlöningsposten — göra belastningen å denna oberoende av behovet av ersättare å ordinarie tjänster samt av den omfattning i vilken löneförhöjningar, avlöning vid vissa slag av ledighet samt sjukvårdskostnader m. m. förekomma vid icke-ordinarie befattningar.

Mot den nuvarande konstruktionen av avlöningsstaterna i dessa hänseenden framställas i promemorian följande erinringar:

Den gällande uppdelningen av avlöningskostnaderna har medfört påtagliga olägenheter. Bland annat ha vikariatsförordnanden för icke-ordinarie personal å ordinarie tjänster kommit att anlitas för att minska belastningen å grundavlöningsposten, oberoende av om förordnandena varit behövliga för arbetets gång. Detta har icke blott givit anledning till opraktiska personaldispositioner utan även orsakat statsverket opåkallade kostnader för vikariatsersättning. Under den senaste tiden har det funnits erforderligt att vidtaga åtgärder för begränsning av förordnandena, vilket emellertid i sin tur medfört att vissa möjligheter till förstärkning av grundavlöningsposterna måst beredas. Bokföringen av en del avlöningskostnader för icke-ordinarie personal å posten för ordinarie tjänstemän låter sig vidare icke förena med den överskådlighet i redovisningen som är önskvärd särskilt då det gäller att undersöka verkningarna ur kostnadssynpunkt av ändringar i personalorganisationerna. Därjämte föranleder uppdelningen på de ifrågavarande tre posterna ett icke obetydligt redovisningsarbete. I sistnämnda båda hänseenden har frågan om en omläggning av utgiftsredovisningen i dessa delar fått särskild aktualitet i samband med det av krisläget föranledda besparingsarbetet.

Härtill kommer att det, enligt vad erfarenheten visat, i allt fall icke är möjligt att vid anslagsberäkningen förutse behovet av medel å grundavlöningsposterna i sådan utsträckning att ej förstärkning av medlen å dessa poster kan bli erforderlig. I åtskilliga fall har därför riksdagens medgivande att överskrida grundavlöningsposter måst påkallas eller ock förstärkning från vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter eller från anslaget till oförutsedda utgifter tillgripas. Beslut ha även fattats om vissa generella anordningar för hithörande fall. Som förhållandena härutinnan utvecklats sig kan den nuvarande konstruktionen av avlöningsstaterna såvitt angår icke-ordinarie personal över huvud icke anses vara av sådant värde för anslagsberäkningen som kan uppväga de därmed förenade olägenheterna i andra avseenden.

För vinnande av reda är det enligt promemorian angeläget, att avlöningskostnadernas uppdelning på ordinarie- och icke-ordinarieposterna i största möjliga utsträckning göres beroende av huruvida vederbörande befattningshavare tillhör ena eller andra personalgruppen. I enlighet därmed har ifrågasatts ändring i avlöningskostnadernas redovisning i första hand sålunda, att lön och vikariatsersättning till icke-ordinarie personal även vid vikariat å ordinarie tjänst bestridas från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal. Därjämte har förordats, att den nuvarande uppdelningen av denna anslagspost borttages.

I promemorian förutsättes vidare, att icke-ordinarieposten skall vara oobtecknad i de fall, då den hittillsvarande grundavlöningsposten varit oobtecknad, men att överskridande skall kunna av Kungl. Maj:t medgivas under vissa förutsättningar, som skola fastställas av riksdagen. I fråga härom anföres:

Det torde icke låta sig göra att nu reglera den icke-ordinarie personalens anställnings- och avlöningsförhållanden genom riksdagsbeslut i den utsträckning som skulle erfordras för att genomgående upptaga icke-ordinarieposten med förslagsvis angivet belopp. Erinras må att ett av 1928 års lönekommitté framställt förslag att upptaga en förslagsvis angiven anslagspost till avlöningar åt extra ordinarie befattningshavare, vilkas antal och lönegradspla-

cering i sådant fall på förhand skulle bestämmas av Kungl. Maj:t, förelåg till prövning vid 1934 års riksdag men ansågs icke böra komma till genomförande. Icke minst i nuvarande läge torde man också böra såvitt möjligt undvika att beträffande den icke-ordinarie personaluppsättningen binda myndigheternas disposition av anslagsmedlen vid på förhand uppställda planer.

Man torde sålunda böra utgå ifrån att icke-ordinarieposten bör vara maximerad i de fall, där grundavlöningsposten hittills varit maximerad. Härvid bör emellertid förutsättas ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i viss utsträckning medgiva förstärkning av de under anslagsposten tillgängliga medlen. Ett dylikt medgivande torde i allmänhet kunna innebära, att anslagsposten må överskridas med visst belopp. Denna form av förstärkning synes böra förordas framför överföring av medel från anslaget till oförutsedda utgifter.

De förutsättningar, under vilka överskridande får medges, böra fastställas av riksdagen. I främsta rummet bör överskridande kunna ifrågakomma, när icke-ordinarieposten blivit i en icke förutsedd omfattning belastad med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare som vikarierat å ordinarie tjänst vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen. Vad åter angår sådan mera normal belastning å icke-ordinarieposten som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid ledighet för sjukdom eller av därmed jämförlig anledning, torde vid de större och medelstora verken i regel ej möta någon egentlig svårighet att göra erforderliga förhandsberäkningar med ledning av uppgifter om den genomsnittliga ledighetsfrekvensen. Vid smärre verk däremot kan en längre tids ledighet med helt eller delvis bibehållen avlöning för någon befattningshavare väsentligt förrycka belastningssiffrorna. Jämväl i dylika fall bör överskridande av anslagsposten kunna medgivas.

I propositionen nr 72 till 1939 års urtima riksdag samt i 1940 års statsverksproposition ha behandlats frågor angående de förstärkningar av i avlöningsstaterna ingående poster för avlöning åt icke-ordinarie personal, vilka under budgetåren 1939/40 och 1940/41 kunde påkallas med hänsyn till särskilda avlöningskostnader för personal, som inkallas till militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, samt på grund av begränsning av vikariatsförordnanden å ordinarie befattningar. Genom urtima riksdagens skrivelse nr 92 och 1940 års lagtima riksdags skrivelse nr 24 har Kungl. Maj:t bemyndigats att i här åsyftade fall besluta om förstärkning under nämnda budgetår av grundavlöningsposterna från anslaget till oförutsedda utgifter ävensom att i anslutning till vidtagna besparingsåtgärder disponera över anvisade anslagsbelopp i viss mån oberoende av avlöningsstaternas formella uppställning och därtill från riksdagens sida knutna villkor. Dylika befogenheter böra även i fortsättningen tillkomma Kungl. Maj:t, varvid förstärkning av medlen till avlöning av icke-ordinarie personal bör kunna ske i den form som nyss förordats.

I detta sammanhang omnämnes det spörsmål rörande åtgärder till begränsning av partiella ledigheter och därav föranledda utgifter för vikarier, som berörts i riksdagens skrivelser 1930: 175 och 1935: 279 samt därefter bland annat i 1940 års statsverksproposition under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor. I promemorian erinras, att för åvägabringande av dylik begränsning ifrågasatts överflyttande till grundavlöningsposten av vissa avlöningskostnader för tjänstemän som i här avsedda fall förordnas såsom vikarier. Det framhålles, att den nu förordade ändringen i dispositio-

nen av anslagsmedlen får till följd att kostnaderna för lön och vikariatsersättning åt icke-ordinarie tjänstemän som förordnas som vikarier vid partiella ledigheter komma att belasta icke-ordinarieposten. Jämväl erinras om de föreskrifter till begränsning av partiella ledigheter som meddelats i cirkulär till statsmyndigheterna den 4 januari 1940, nr 37.

I promemorian ifrågasättes därefter, om ej principen att fördela avlöningsutgifterna på ordinarie- och icke-ordinarieposterna allteftersom befattningshavaren tillhör den ordinarie eller icke-ordinarie personalen bör tillämpas även å övertidsersättning, vilken ersättning för närvarande i sin helhet belastar den maximerade grundavlöningsposten för icke-ordinarie personal. Därvid framhålles, att ganska snäva begränsningar i anlitaudet av övertid numera även under normala förhållanden tillämpas.

Vissa modifikationer i den nyssnämnda principen anses emellertid enligt promemorian alltjämt böra gälla. Sålunda framhålles såsom lämpligt, att vikariatslön vid förordnande å ordinarie tjänst liksom nu bestrides från ordinarieposten, även om den förordnade icke är ordinarie tjänsteman. Vidare anföres, att den mot vikariatsersättning svarande ersättning, som utgår vid förordnande att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman tillhörande högre lönegrad, synes fortfarande böra omfattas av riksdagens maximeringsbeslut och därför böra avföras å icke-ordinarieposten, även då den utgår till ordinarie tjänstemän.

Beträffande kostnader för sjukvård förordas i promemorian, att ett i tidigare sammanhang framställt förslag om redovisning av dessa kostnader under särskild anslagspost nu genomföres. Den ifrågavarande anslagsposten bör enligt promemorian upptagas med förslagsvis angivet belopp och avse även ersättningar till verksläkare — för vilka ersättningar nu är anvisat ett gemensamt anslag under sjunde huvudtiteln — samt begravningshjälp.

I fråga om bestridandet av kostnader för tjänstedräkt innehåller promemorian följande:

För närvarande finnes icke någon allmän bestämmelse om bestridande av kostnader enligt gällande avlöningsbestämmelser för tjänstedräkt. Dylika kostnader avföras i vissa fall å avlöningsstater och i andra fall å omkostnadsstater. I ett nyligen anhängiggjort ärende har riksräkenskapsverket uttalat sig för att redovisa kostnaderna för tjänstedräkt i omkostnadsstaterna å särskild delpost under rubriken övriga utgifter. Statskontoret har i samma ärende uttalat såsom sin mening att bidrag till utgifter för tjänstedräkt närmast vore att betrakta såsom en befattningshavaren tillkommande avlöningsförmån. Ämbetsverket har dock framhållit att ifrågavarande kostnad i ett flertal fall upptagits å omkostnadsstat. Närmast synes kunna förordas, att utgifterna för tjänstedräkt redovisas i omkostnadsstaterna, liksom fallet är med reseersättning, tjänstgöringstraktamente och flyttningkostnad.

Såsom en följd av de förordade ändringarna framhålles i promemorian, att anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat bör beräknas efter den antagna belastningen och icke — såsom nu i de flesta verk sker — schablonmässigt efter lön i högsta löneklass. Denna ändring i beräkningsgrun-

derna är enligt vad i promemorian uttalas i nuvarande läge jämväl önskvärd för att man lättare skall kunna överblicka verkningarna ur kostnadssynpunkt av organisationsändringar.

I enlighet med vad i promemorian blivit ifrågasatt skulle avlöningsstaterna normalt upptaga följande anslagsposter, avsedda för nedan angivna utgifter:

1. *Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:*

a) *för ordinarie tjänstemän:*

lön enligt löneplan,
kallortstillägg,
vikariatsersättning vid förordnande å ordinarie eller extra ordinarie tjänst,
felräkningspenningar,
övertidsersättning,
ersättning efter ackord eller beting;

b) *för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:*

vikariatslön vid förordnande å ordinarie tjänst.

2. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:*

utgifter enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t.

3. *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal m. m.:*

a) *för extra ordinarie och extra tjänstemän:*

lön enligt löneplan,
kallortstillägg,
vikariatsersättning vid förordnande å ordinarie eller extra ordinarie tjänst,
felräkningspenningar,
övertidsersättning,
ersättning efter ackord eller beting;

b) *för ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:*

vikariatsersättning motsvarande ersättning vid förordnande att bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman tillhörande högre lönegrad,
annan ersättning till ordinarie och icke-ordinarie personal, där den ej enligt särskilda bestämmelser skall bestridas i annan ordning;

c) *i övrigt:*

kostnad för renskrivning enligt räkning samt för annat tillfälligt arbetsbiträde.

4. *Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:*

utgifter enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t.

5. *Rörligt tillägg:*

rörligt tillägg.

6. *Sjukvård m. m.:*

ersättningar åt verksläkare,
annan sjukvårdskostnad,
begravningshjälp.

Yttrandena.

Beträffande de i departementspromemorian framställda förslagen har statskontoret anfört:

Statskontoret måste för sin del finna gällande regler för avlöningsstaternas uppställning och tillämpning ur principiell synpunkt vara att föredraga framför de anordningar, som förordats i promemorian. Enligt ämbetsverkets mening bör det nämligen vara av större värde att ur räkenskaperna kunna utläsa, å ena sidan, kostnaderna för ämbetsverkets ordinarie stat och, å andra sidan, kostnaderna för ämbetsverkets icke-ordinarie befattningar än att därur kunna erhålla uppgift å den lönesumma, som utgått till ordinarie tjänstemän, respektive icke-ordinarie befattningshavare. Härtill kommer, att det vill synas ämbetsverket mycket tveksamt, om den lättnad i arbetet med avlöningslistornas uppgörande, som ett genomförande av förslaget kan medföra, uppväger de olägenheter, som säkerligen komma att uppstå vid anslagsbehandlingen såväl för ämbetsverken som för Kungl. Maj:t och riksdagen därigenom, att huvudparten av de svårberäknliga avlöningsbelopp, vilka tidigare hänförts till förslagsvis anvisade anslagsposter, enligt förslaget skulle utgå från den maximerade icke-ordinarieposten.

Ur besparingssynpunkt innebär förslaget emellertid den fördelen, att ämbetsverkens möjligheter att vid uppkommande ledigheter besätta befintliga befattningar med vikarier begränsas. Med hänsyn till angelägenheten att i nuvarande statsfinansiella läge på alla sätt söka nedbringa statsverkets utgifter böra därför måhända de betänkligheter, åt vilka statskontoret ovan givit uttryck, få vika. Innan en omläggning av avlöningsstaterna enligt de i promemorian uppdragna riktlinjerna beslutas, läser dock noggrant böra övervägas, om icke önskvärd återhållsamhet i fråga om vikariatsförordnanden skulle kunna ernås på annan väg, exempelvis — i anslutning till vad redan skett — genom utfärdande av restriktiva bestämmelser rörande myndigheternas rätt att förordna vikarier.

Riksräkenskapsverkets utlåtande innehåller i fråga om redovisningen av avlöningskostnaderna för icke-ordinarie personal följande allmänna uttalande:

Riksräkenskapsverket har för sin del funnit, att de skäl, som i promemorian anförts till förmån för ändrad redovisning av avlöningskostnaderna för den icke-ordinarie personalen, i stort sett motivera ett genomförande av den föreslagna omläggningen. Det torde även vara obestridligt, att den nuvarande uppdelningen av avlöningskostnaderna för den icke-ordinarie personalen på olika anslagsposter är mycket arbetskrävande samt att förslagets genomförande kommer att medföra en välbehörlig förenkling av arbetet med uträkning och bokföring av befattningshavarnas avlöningar.

Enligt den föreslagna statuppställningen skulle anslagsposten till avlöning åt icke-ordinarie personal maximeras, varvid emellertid förutsattes att Kungl. Maj:t under vissa av riksdagen angivna förutsättningar skulle kunna medgiva, att anslagsposten finge överskridas. Överskridandet skulle redovisas å anslagsposten och icke såsom nu ofta sker täckas genom omföring från anslagen till extra utgifter och oförutsedda utgifter. I de fall, där anslagsposten till icke-ordinarie personal redan nu i sin helhet anvisas förslagsvis, skulle den även enligt de nya reglerna betecknas på samma sätt. Genom de nu föreslagna reglerna vinnes den i förhållande till nuvarande system av-

gjorda fördelen, att den verkliga kostnaden för avlöning till såväl ordinarie som icke-ordinarie personal kommer att framgå ur räkenskaperna.

I utlåtandet erinras vidare, att riksräkenskapsverket i tidigare sammanhang förordnat, att kostnader för viss enligt kollektivavtal avlönad personal skulle upptagas å särskild, förslagsvis beräknad anslagspost, ävensom berört frågan om redovisning av lönekostnader enligt kollektivavtal för städningpersonal å avlöningsanslagen. Med den nu föreslagna uppställningen av avlöningsstaterna skulle emellertid enligt utlåtandet behovet av särskild anslagspost för kollektivavlönad personal bortfalla, utom där sådan personalgrupps storlek motiverade särskild anslagspost. Däremot borde kostnadsökning på grund av ett av Kungl. Maj:t godkänt kollektivavtal medföra rätt för Kungl. Maj:t att medgiva ett mot kostnadsökningen svarande överskridande av anslagsposten till icke-ordinarie personal.

Beträffande redovisningen av vikariatsersättningar yttrar ämbetsverket:

Enligt det i promemorian framlagda förslaget skulle vikariatsersättning till icke-ordinarie personal komma att redovisas å en maximerad anslagspost, medan vikariatsersättning till ordinarie personal skulle avföras å en förslagsvis beräknad post, mot att för närvarande huvudparten av vikariatsersättningarna redovisas å en förslagsvis beräknad anslagspost. I de verk där det i samma lönegrad finnes såväl ordinarie som icke-ordinarie personal skulle detta kunna medföra, att i fråga om förordnanden å befattning i högre lönegrad de ordinarie befattningshavarna erhöle större möjligheter till förordnanden än de icke-ordinarie tjänstemännen. Detta skulle kunna tala för, att en särskild anslagspost för vikariatsersättningar kunde bli behöflig. Då emellertid detta problem torde hava en mycket begränsad räckvidd och då anslagsposterna givetvis alltid böra beräknas med hänsyn till behovet av vikariatsförordnanden, torde de berörda olägenheterna av maximeringen kunna undanröjas utan att särskild anslagspost för vikariatsersättningar skall behöva uppföras.

Vad därefter beträffar redovisningen av kostnader för övertidsersättning, uttalar riksräkenskapsverket sig emot en uppdelning av dessa kostnader på de olika anslagsposterna. Ämbetsverket yttrar härom:

Såsom i promemorian framhålles, är det med hänsyn till att rätten att utbetala övertidsersättning är mycket begränsad visserligen icke nödvändigt att redovisa sådana kostnader under en maximerad anslagspost. Utbetalning av övertidsersättning måste emellertid anses såsom tillgodoseende av ett personalbehov utöver det ordinarie personalbehovet. Övertidsersättningen redovisas icke å avlöningslista, utan utbetalas på grund av särskild räkning, varvid åtskillnad icke behöver göras mellan olika personalkategorier. Någon anledning att uppdelas dylik kostnad å olika personalgrupper finnes icke. Riksräkenskapsverket får därför av såväl teoretiska som praktiska skäl förordna, att all kostnad för övertidsersättning utbetalas från anslagsposten till icke-ordinarie personal.

Med anledning av att i promemorian särskilt framhålles, att den nuvarande uppdelningen av avlöningskostnaderna medför ett icke obetydligt redovisningsarbete, erinrar riksräkenskapsverket att redovisningen av avlöningskostnaderna blir mycket betungande även därigenom, att kostnaderna nu beräknas med hänsyn till det verkliga antalet dagar i varje månad. En bety-

dande lättnad och en välbehövlig rationalisering av avlöningsberäkningen skulle enligt utlåtandet kunna ernås, om avlöningen per dag alltid kunde beräknas till $\frac{1}{30}$ av månadslönen eller $\frac{1}{365}$ av årslönen. Några väsentliga olägenheter i andra avseenden skulle en dylik reform enligt riksräkenskapsverkets mening knappast medföra.

Allmänna lönenämnden har anfört, att lönenämnden ur de synpunkter nämnden syntes ha att anlägga på de i promemorian framförda förslagen icke funnit anledning till erinran mot desamma. Med hänsyn till att den föreslagna icke-ordinarieposten under vissa förutsättningar skall kunna överskridas, ifrågasätter lönenämnden, om icke sagda post borde betecknas förslagsvis, i vilket fall en anmärkning borde fogas till avlöningsstaten, att posten icke finge överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Departementschefen.

Den förevarande utredningen har, såsom i det föregående omnämnts, i främsta rummet föranletts av behovet att vinna större överskådlighet i redovisningen av avlöningskostnaderna inom allmänna civilförvaltningen och bättre överblick över de ekonomiska verkningarna av ändringar i personalorganisationerna. Särskilt vid de nu pågående undersökningarna av möjligheterna till besparingar inom statsförvaltningen har detta behov gjort sig gällande. Mot de nuvarande redovisningsgrunderna har vidare anmärkts, att de i vissa fall kunna ge anledning till mindre rationella och onödigt kostsamma personaldispositioner. Ur sistnämnda synpunkt ha ändringsförslag tidigare framställts, avseende utgifterna för vikariat vid partiella ledigheter. Även en förenkling i myndigheternas arbete med redovisningen av ifrågavarande kostnader har funnits behövlig.

Det inom finansdepartementet upprättade förslaget till ändrade grunder för uppställningen av avlöningsstaterna inom allmänna civilförvaltningen innebär i huvudsak en ändrad redovisning av avlöningskostnaderna för icke-ordinarie tjänstemän. Dessa kostnader skola enligt förslaget i princip bestridas från anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal även till den del de avse vikariat å ordinarie tjänster. Vidare skall den nuvarande uppdelningen av icke-ordinarieposten i en vanligen obetecknad grundavlöningspost, vilken sålunda ej må överskridas, och en förslagsvis angiven avlöningsförhöjningspost enligt förslaget borttagas. Icke-ordinarieposten är avsedd att i allmänhet upptagas såsom en obetecknad anslagspost, dock med rätt för Kungl. Maj:t att enligt vissa av riksdagen fastställda grunder medgiva överskridande av anslagsposten.

För min del anser jag en omläggning i huvudsaklig överensstämmelse med vad i promemorian förordats vara ägnad att medföra den önskade större överskådligheten i avlöningskostnadernas redovisning och låta den ekonomiska innebörden av ändringar i personalorganisationerna komma till bättre uttryck i avlöningsstaterna än vad nu är fallet.

Omläggningen innebär även en reglering av spörsmålet om ändrade redovisningsföreskrifter för begränsning av de partiella ledigheterna och därmed sammanhängande vikariatskostnader. Tidigare har i detta syfte ifrågasatts att till den regelmässigt obetecknade grundavlöningsposten för icke-ordinarie personal överflytta *dels* vikariatsersättningen till ordinarie tjänsteman vid vikariat i anledning av partiell ledighet, *dels* icke-ordinarie tjänstemans grundlön och vikariatsersättning vid dylikt vikariat. Enligt det i departementspromemorian framlagda förslaget komma från icke-ordinarieposten — som är avsedd att regelmässigt vara i sin helhet obetecknad — att bestridas lön och vikariatsersättning åt icke-ordinarie tjänsteman i här avsedda fall, varemot vikariatsersättningen till ordinarie tjänsteman fortfarande skall belasta ordinarieposten. I såväl ena som andra hänseendet innebär promemorians förslag en tillämpning av den förordade allmänna regeln om särskiljande av förmånerna för ordinarie och för icke-ordinarie personal. Då ett överförande till icke-ordinarieposten av jämväl vikariatsersättningen åt ordinarie personal icke torde vara av sådan betydelse för begränsningen av kostnaderna att man för den skull bör frångå nyssnämnda regel, anser jag att man bör stanna vid promemorians förslag i denna del.

Genom den enhetligare redovisningen av den icke-ordinarie personalens avlöningar samt genom borttagandet av den nuvarande uppdelningen av icke-ordinarieposten vinnes en välbehörlig förenkling av redovisningsarbetet.

Att icke-ordinarieposten i sin helhet maximeras synes icke behöva medföra några avsevärda olägenheter under förutsättning att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att i vissa fall medgiva överskridande av anslagsposten. Vad angår förutsättningarna och formerna för dylikt medgivande ansluter jag mig i princip till det i promemorian framlagda förslaget. Slutlig ståndpunkt till detaljerna i detta förslag torde emellertid icke behöva tagas nu utan först då i samband med genomförandet av omläggningen av kostnadsredovisningen riksdagens bemyndigande att överskrida icke-ordinarieposten utverkas. Jag torde få återkomma härtill i samband med 1941 års statsverksproposition. I sådant sammanhang torde även riksräkenskapsverkets förslag i fråga om överskridande av icke-ordinarieposten vid kostnadsökning på grund av kollektivavtal böra övervägas.

Med hänsyn till att icke-ordinarieposten under vissa förutsättningar skall kunna överskridas har allmänna lönenämnden ifrågasatt, om icke posten borde upptagas i avlöningsstaterna med förslagsvis angivet belopp men med tillfogande av en anmärkning, att den icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. På detta och liknande sätt äro för närvarande sådana anslagsposter upptagna, beträffande vilka förbud mot överskridande gäller enbart på grund av Kungl. Maj:ts beslut. I de fall, då icke-ordinarieposten maximeras genom riksdagsbeslut, anser jag för min del lämpligast att posten, till skillnad från de nyss nämnda, upptages såsom en obetecknad anslagspost.

En viss ytterligare förenkling utöver vad i promemorian förutsatts synes kunna vinnas genom att avlöningarna till tjänstemän å övergångs-, indragnings- och överflyttningsstat redovisas tillsammans med avlöningarna till tjänstemän å ordinarie stat. För såväl budgetbehandlingen som räkenskapskontrollen torde det vara tillräckligt att dessa olika grupper av tjänstemän särskiljas i personalförteckningarna.

Vad i övrigt angår de i ärendet föreliggande detaljspörsmålen vill jag med hänsyn till vad riksräkenskapsverket erinrat förordna den redovisningsgrund för övertidsersättning som närmast överensstämmer med den nuvarande ordningen, eller sålunda att även övertidsersättning till ordinarie personal skall belasta icke-ordinarieposten.

I anslutning till promemorian förordar jag, att vikariatslön vid förordnande å ordinarie tjänst, liksom nu, bestrides från ordinarieposten, även om den förordnade är icke-ordinarie tjänsteman, samt att den mot vikariatsersättning svarande ersättningen vid förordnande att bestrida vissa göromål, i anslutning till vad som nu tillämpas, avföres från icke-ordinarieposten. Jämväl tillstyrker jag, att sjukvårdskostnader — ersättningar till verksläkare inbegripna — jämte begravningshjälp sammanföras under en särskild anslagspost med förslagsvis angivet belopp; under ärendets fortsatta beredning har det likväl visat sig vara av redovisningstekniska skäl mest lämpligt att med avvikelse från promemorieförslaget låta ifrågavarande anslagspost ingå i omkostnadsstaterna. Utgifter för tjänstedräkt torde i regel böra bestridas från omkostnadsstaterna.

I promemorian förutsattes, att avlöningsstaterna liksom nu skola i förekommande fall upptaga en anslagspost till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, avsedd endast för sådana löneförmåner som enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t skola bestridas därifrån. För närvarande bestridas från denna anslagspost åtskilliga slag av förmåner, grundade i specialbestämmelser i avlöningsförfattningarna eller tillkomna genom särskilda beslut. Med några undantag äro de numera ej av den beskaffenhet och vikt att de behöva särskiljas i staterna från avlöningar i allmänhet. Anlitandet av en särskild anslagspost för dessa förmåner bör därför i förenklingssyfte kunna inskränkas. Sålunda bör t. ex. den avlöningsförstärkning som enligt de nya avlöningsföreskrifterna utgår vid vissa ordinarie tjänster överföras till ordinarieposten. En närmare prövning av hit hörande detaljspörsmål bör företagas i samband med 1941 års statsverksproposition.

Såsom i promemorian framhållits bör i samband med omläggningen av kostnadsredovisningen vidtagas ändring i beräkningen av ordinarieposten sålunda, att denna genomgående beräknas till vad som kan antagas motsvara den verkliga belastningen och icke efter lön i högsta löneklass. Denna ändring blir en följd av ändringarna i redovisningsgrunderna men är också ägnad att låta verkningarna av organisationsändringar komma till tydligare uttryck i avlöningsstaterna.

De av riksräkenskapsverket berörda spörsmålen om överflyttande till avlöningsstaterna av kostnader för enligt kollektivavtal anställd städningpersonal och om löneberäkning efter viss kvotdel av månads- eller årslönen torde i annat sammanhang böra upptagas till övervägande.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen inhämta riksdagens yttrande angående de av mig i det föregående förordade grunderna för uppställningen av avlöningsstaterna för allmänna civilförvaltningens myndigheter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Henrik Klackenborg.